

УДК 342.5, 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.4.11>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Жаровська Г.П.,
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0003-0326-5269
e-mail h.zharovska@chnu.edu.ua

Жаровська Г.П. Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань у системі органів публічної адміністрації.

У статті здійснено комплексне науково-правове дослідження адміністративно-правового статусу установ виконання покарань як спеціалізованих суб'єктів публічної адміністрації. Обґрунтовано, що зазначений статус є складним багатовимірним правовим явищем, яке поєднує владно-управлінські повноваження, організаційно-адміністративні функції та підвищену відповідальність держави за забезпечення і захист прав людини у процесі виконання кримінальних покарань. Проаналізовано місце установ виконання покарань у системі органів виконавчої влади, їх підпорядкованість Міністерству юстиції України, особливості компетенції, адміністративно-юрисдикційних повноважень, а також механізми внутрішнього та зовнішнього контролю за їх діяльністю.

У роботі розкрито нормативно-правові засади формування адміністративно-правового статусу установ виконання покарань, зокрема роль Конституції України, Кримінально-виконавчого кодексу України, Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та підзаконних нормативно-правових актів Міністерства юстиції України. Доведено, що адміністративно-правовий статус цих установ формується на перетині норм адміністративного та кримінально-виконавчого права, що зумовлює його дуалістичну природу та специфіку правового регулювання.

Особливу увагу приділено аналізу реалізації владних повноважень адміністрації установ виконання покарань у сфері забезпечення режиму, застосування заходів адміністративного впливу, дисциплінарної відповідальності та підтримання внутрішнього правопорядку. Підкреслено, що здійснення таких повноважень має відбуватися виключно в межах принципу законності, із дотриманням конституційних гарантій та міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Досліджено проблеми функціонування установ виконання покарань в умовах надзвичайних правових режимів, зокрема воєнного стану, та обґрунтовано необхідність нормативного закріплення спеціальних адміністративно-правових механізмів реагування на кризові ситуації. Акцентовано увагу на впливі міжнародних стандартів, практики Європейського суду з прав людини та рекомендацій міжнародних контрольних органів на трансформацію адміністративно-правового статусу установ виконання покарань. Зроблено висновок, що подальше вдосконалення цього статусу є необхідною умовою формування гуманістично орієнтованої, ефективної та правової пенітенціарної системи України.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, установи виконання покарань, публічна адміністрація, кримінально-виконавча система, права людини, публічно-владні повноваження, пенітенціарна реформа.

Zharovska H.P. Administrative and legal status of penal institutions in the system of public administration bodies.

The article presents a comprehensive scholarly and legal study of the administrative and legal status of penal institutions as specialized subjects of public administration. It substantiates that this

status constitutes a complex and multidimensional legal phenomenon combining public-authoritative managerial powers, organizational and administrative functions, and the increased responsibility of the state for ensuring and protecting human rights in the process of executing criminal penalties. The study analyzes the place of penal institutions within the system of executive authorities, their subordination to the Ministry of Justice of Ukraine, the specific features of their competence and administrative-jurisdictional powers, as well as the mechanisms of internal and external control over their activities.

The paper reveals the regulatory and legal foundations for the formation of the administrative and legal status of penal institutions, in particular the role of the Constitution of Ukraine, the Criminal Enforcement Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On the State Criminal Enforcement Service of Ukraine," and subordinate regulatory acts of the Ministry of Justice of Ukraine. It is demonstrated that the administrative and legal status of these institutions is formed at the intersection of administrative law and criminal enforcement law, which determines its dualistic nature and the specificity of legal regulation.

Special attention is paid to the analysis of the exercise of public-authoritative powers by the administration of penal institutions in the areas of ensuring the regime, applying measures of administrative influence, imposing disciplinary liability, and maintaining internal legal order. It is emphasized that the exercise of such powers must occur exclusively within the framework of the principle of legality, with due observance of constitutional guarantees and international human rights standards.

The study also examines the problems of functioning of penal institutions under extraordinary legal regimes, in particular martial law, and substantiates the necessity of normative consolidation of special administrative and legal mechanisms for responding to crisis situations. Attention is drawn to the influence of international standards, the case law of the European Court of Human Rights, and the recommendations of international monitoring bodies on the transformation of the administrative and legal status of penal institutions. It is concluded that further improvement of this status is a necessary condition for the formation of a humanistically oriented, effective, and law-based penitentiary system in Ukraine.

Key words: administrative and legal status; penal institutions; public administration; criminal enforcement system; human rights; public-authoritative powers; penitentiary reform.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження адміністративно-правового статусу установ виконання покарань у системі органів публічної адміністрації зумовлена їх особливим місцем у механізмі реалізації державної влади, пов'язаним із виконанням судових рішень та застосуванням державного примусу. Саме в діяльності цих установ концентрується поєднання публічно-владних повноважень і безпосереднього впливу на фундаментальні права та свободи людини, що об'єктивно потребує чіткого, внутрішньо узгодженого та сучасного адміністративно-правового регулювання. У цьому контексті актуальним є наукове осмислення їх правового статусу не лише як елементу кримінально-виконавчої системи, а і як повноцінного суб'єкта публічного адміністрування, діяльність якого має відповідати конституційним засадам правової держави.

Значущість обраної теми посилюється трансформаційними процесами у сфері публічного адміністрування та реформування пенітенціарної системи України, що супроводжуються зміною адміністративних підходів, переосмисленням цілей покарання та посиленням вимог до прозорості й підконтрольності діяльності органів державної влади. Наявність розгалуженої нормативної бази не усуває проблем фрагментарності правового регулювання, колізій між нормами адміністративного та кримінально-виконавчого законодавства, а також практичних труднощів у реалізації публічно-владних рішень на рівні установ виконання покарань. Це зумовлює потребу в комплексному науковому аналізі їх адміністративно-правового статусу з метою виявлення системних недоліків і визначення напрямів його вдосконалення.

Особливої актуальності дослідження набуває в умовах надзвичайних правових режимів (*зокрема воєнного стану*) та зростання ролі міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. Практика функціонування установ виконання покарань засвідчує, що саме невизначеність або недостатня деталізація адміністративно-правових механізмів публічного адміністрування створює підвищені ризики для законності та безпеки як засуджених, так і персоналу. У зв'язку з цим наукове обґрунтування адміністративно-правового статусу цих установ як елемента системи органів публічної адміністрації є необхідною передумовою формування ефективної, гуманістично орієнтованої та правової моделі виконання кримінальних покарань в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ступінь наукової розробки теми адміністративно-правового статусу установ виконання покарань характеризується незначною кількістю наукових праць, у яких досліджуються окремі аспекти функціонування кримінально-виконавчої та пенітенціарної системи, однак відсутністю цілісного адміністративно-правового аналізу цих установ саме як суб'єктів публічної адміністрації. У навчальній і доктринальній літературі розкрито організаційні засади діяльності окремих підрозділів та загальні положення кримінально-виконавчого права (праці К.А. Автухова, О.В. Ткачової, І.С. Яковця; підручник за редакцією А.Х. Степанюка), а також проблеми управління та реформування системи виконання покарань (дисертація Є.Ю. Бараша; дослідження І.В. Боднара, І.А. Майбороди, В.В. Свірця). Окремі елементи адміністративної діяльності, зокрема режим, управлінські рішення та функції адміністрації, розглядаються у працях К.В. Бондаревої, В.Ф. Пузирного, В. Пузирного, тоді як питання дотримання прав людини та зовнішнього контролю аналізуються у дослідженнях О.О. Федорука і матеріалах Харківської правозахисної групи.

Разом із тим, наукові роботи переважно зосереджені на кримінально-виконавчому або управлінському вимірі діяльності установ виконання покарань, а адміністративно-правовий статус цих установ як комплексна правова категорія, що визначає їх місце у системі органів публічної адміністрації, особливо з урахуванням умов воєнного стану та імплементації міжнародних стандартів, залишається недостатньо систематизованим, що й зумовлює потребу в подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

Метою дослідження є комплексне науково-правове осмислення адміністративно-правового статусу установ виконання покарань як особливих суб'єктів публічної адміністрації, визначення його змісту, структури та місця в системі органів виконавчої влади з урахуванням сучасних трансформацій публічного адміністрування, вимог конституційного принципу верховенства права та міжнародних стандартів у сфері прав людини. Для досягнення поставленої мети завданнями дослідження є: з'ясування теоретико-правових засад адміністративно-правового статусу установ виконання покарань; аналіз нормативно-правових механізмів його формування та реалізації; визначення особливостей компетенції, підпорядкованості й адміністративно-юрисдикційних повноважень цих установ; дослідження проблем правозастосовної практики у сфері публічного адміністрування виконання покарань; обґрунтування напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності установ виконання покарань з метою забезпечення балансу між інтересами держави, суспільної безпеки та правами засуджених.

Виклад основного матеріалу. Установи виконання покарань характеризуються як сукупність державних інституцій, наділених спеціальною компетенцією та таких, що перебувають між собою у відносинах субординації з метою забезпечення виконання судових рішень [1]. Ці установи утворюються та ліквідуються Міністерством юстиції України, яке забезпечує формування й реалізацію єдиної державної політики у відповідній сфері [15].

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань є складною комплексною категорією, що відображає їх місце в системі органів публічної адміністрації, визначає обсяг владних повноважень, функціональне призначення, порядок організації та взаємодії з іншими суб'єктами публічного права, а також особливості реалізації прав і обов'язків у процесі виконання та відбування кримінальних покарань. Установи виконання покарань виступають спеціалізованими державними інституціями, діяльність яких спрямована на практичну реалізацію кримінально-виконавчої політики держави, забезпечення виконання вироків суду та досягнення цілей покарання, визначених законодавством, зокрема виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень і захист суспільних інтересів [1].

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань в Україні визначається їх місцем у механізмі реалізації державної кримінально-виконавчої політики та особливою роллю у забезпеченні виконання судових рішень, пов'язаних з обмеженням особистої свободи. На ці установи покладено обов'язок забезпечення встановленого режиму відбування покарання, охорони засуджених та дотримання правопорядку. Як зазначається у дослідженнях Харківської правозахисної групи, установи виконання покарань функціонують у межах суворої адміністративної регламентації, що зумовлено підвищеним рівнем ризиків для прав і свобод людини у процесі виконання покарань [5; 14].

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань є складною багатоаспектною категорією, яка відображає їх місце та роль у системі органів публічної адміністрації, а також

визначає характер і межі публічно-владної діяльності у сфері виконання кримінальних покарань. Такий статус формується сукупністю норм адміністративного та кримінально-виконавчого законодавства, що закріплюють правову природу цих установ, їх завдання, функції, компетенцію, організаційну структуру, а також особливості взаємодії з іншими суб'єктами публічної влади та приватними особами [3].

За своєю суттю установи виконання покарань є спеціалізованими державними установами, наділеними владними повноваженнями щодо осіб, засуджених до кримінальних покарань, пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі. Їх адміністративно-правовий статус зумовлений необхідністю поєднання двох взаємопов'язаних складових: реалізації каральної функції держави та забезпечення дотримання прав і законних інтересів засуджених відповідно до конституційних стандартів і міжнародних зобов'язань України. Саме ця дуалістична природа визначає особливий характер правового регулювання діяльності установ виконання покарань, у межах якого адміністративне право виступає інструментом організації, управління та контролю [3].

Установи виконання покарань мають статус юридичних осіб публічного права [1] та наділені правом вступати у господарські й цивільні правовідносини з метою забезпечення власної життєдіяльності та організації праці засуджених. Така організаційно-правова форма дає змогу установам самостійно здійснювати оперативне управління закріпленим за ними державним майном у межах, визначених законодавством. Фінансове забезпечення діяльності установ виконання покарань здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Управління установами виконання покарань здійснюється Міністерством юстиції України через систему міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань та пробачії. Це свідчить про цивільний вектор розвитку пенітенціарної системи України та її інтеграцію в систему органів юстиції [15]. Міжрегіональні управління як територіальні органи виконують координаційну функцію, забезпечуючи керівництво оперативно-службовою та фінансово-господарською діяльністю підпорядкованих установ. Така багаторівнева структура управління поєднує централізоване керівництво із збереженням певної організаційної автономії установ на місцях.

Правова основа адміністративно-правового статусу установ виконання покарань ґрунтується на системі нормативно-правових актів, до якої належать Конституція України, Кримінально-виконавчий кодекс України (*далі – КВК України*) та Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» (*далі – Закон № 2713-IV*) [1; 2; 10, с. 78-84]. Зазначені акти визначають структуру, функції та основні завдання установ виконання покарань у процесі реалізації заходів державного примусу. Важливе місце в цій системі посідають також підзаконні нормативно-правові акти Міністерства юстиції України, які деталізують порядок управління, нагляду та забезпечення безпеки у сфері виконання покарань [3; 4].

КВК України закріплює правову природу установ виконання покарань, їх систему, основні завдання, принципи діяльності та порядок функціонування [1]. Установи виконання покарань визначаються як державні органи, на які покладається обов'язок забезпечувати виконання кримінальних покарань у спосіб і в межах, установлених законом, із дотриманням прав і свобод людини і громадянина. Така інституційна характеристика свідчить про поєднання в їх статусі елементів владно-розпорядчої діяльності та публічно-сервісної функції, що зумовлює специфіку адміністративно-правового регулювання їх діяльності.

Нормативне закріплення адміністративно-правового статусу установ виконання покарань здійснюється також через підзаконні нормативно-правові акти Міністерства юстиції України, які конкретизують положення законів і забезпечують їх практичну реалізацію. Особливе місце серед таких актів посідає Наказ Міністерства юстиції України від 28 серпня 2018 року № 2823/5 «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» (*далі – Правила*). Зазначені Правила визначають організаційно-управлінські засади функціонування установ виконання покарань, порядок діяльності їх адміністрації, а також регламентують повсякденні адміністративні процедури, що виникають у процесі виконання кримінальних покарань.

Через положення Правил розкривається зміст адміністративної компетенції установ виконання покарань, яка охоплює організацію режиму відбування покарання, забезпечення безпеки, охорони та нагляду, реалізацію заходів дисциплінарного впливу, а також управління внутрішніми процесами життєдіяльності установи. Адміністрація установи наділяється правом приймати індивідуальні адміністративні акти, обов'язкові для виконання засудженими та персоналом, що є характерною ознакою адміністративно-правового статусу суб'єкта владних повноважень. Вод-

ночас реалізація такого статусу обмежується принципом законності, оскільки всі адміністративні рішення мають ґрунтуватися на нормах права та не виходити за межі визначеної компетенції [3].

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань насамперед проявляється в їх владно-організаційній природі. Адміністрація цих установ наділяється повноваженнями щодо застосування заходів адміністративного впливу до засуджених, організації режиму тримання, контролю за поведінкою осіб, які відбувають покарання, а також забезпечення внутрішньої безпеки. Такий характер повноважень свідчить про те, що установи виконання покарань є суб'єктами публічного адміністрування, діяльність яких безпосередньо пов'язана з реалізацією державної влади у сфері виконання кримінальних покарань [14]. Водночас зазначені повноваження мають здійснюватися виключно в межах закону та перебувати під постійним адміністративним і громадським контролем.

Зміст адміністративно-правового статусу установ виконання покарань розкривається через сукупність їхніх повноважень, обов'язків і відповідальності, що реалізуються у сфері внутрішньої організації та зовнішніх адміністративних правовідносин. Вони наділені правом застосовувати заходи адміністративного впливу, здійснювати режимні, наглядові й охоронні функції, приймати обов'язкові для виконання індивідуальні адміністративні акти щодо засуджених, а також організувати їх працю, навчання та соціально-виховну роботу. Водночас адміністративно-правовий статус установ виконання покарань обмежується імперативними приписами законодавства, які забороняють свавільне втручання у сферу особистих прав засуджених та зобов'язують адміністрацію діяти виключно на підставі, у межах повноважень і у спосіб, передбачені законом [1; 16].

Особливістю адміністративно-правового статусу установ виконання покарань є його тісний зв'язок із внутрішньо-організаційними адміністративними відносинами, що виникають між адміністрацією та персоналом, а також із зовнішніми адміністративними відносинами, які складаються між установою та засудженими, іншими державними органами й органами місцевого самоврядування. У цьому контексті Правила виступають не лише актом внутрішньої регламентації, а й нормативною основою реалізації публічної адміністративної функції держави у сфері виконання покарань [3].

Ключовою змістовною характеристикою статусу установ виконання покарань є їх виключна компетенція щодо реалізації кари як однієї з цілей покарання. Вони забезпечують виконання вироків суду, створюючи умови для виправлення засуджених і їх подальшої ресоціалізації [10, с. 78-84]. Діяльність цих установ спрямована на запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як особами, які відбувають покарання, так і іншими громадянами. При цьому реалізація адміністративних повноважень адміністрацією установ підпорядковується загальнодержавній стратегії боротьби зі злочинністю.

Установи виконання покарань наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями щодо осіб, які відбувають покарання. До таких повноважень належить право адміністрації застосовувати до засуджених заходи заохочення та дисциплінарні стягнення з метою стимулювання їх правомірної поведінки [17]. Керівник установи має право приймати рішення про поміщення порушників режиму до дисциплінарного ізолятора або карцеру на строк, визначений законом. Зазначені повноваження є важливим інструментом забезпечення внутрішнього правопорядку та дисципліни в установі.

Обов'язковим елементом адміністративно-правового статусу установ виконання покарань є забезпечення режиму як встановленого порядку виконання та відбування покарання. Режим передбачає ізоляцію засуджених, постійний нагляд за ними та забезпечення виконання покладених на них юридичних обов'язків [1; 3]. Для реалізації цих завдань адміністрація установ виконання покарань має право використовувати інженерно-технічні засоби охорони та здійснювати обшукові заходи, що дає змогу мінімізувати ризики втеч і незаконного обігу заборонених предметів на території установи.

Особливістю адміністративно-правового статусу установ виконання покарань є їх функціонування в умовах підвищених вимог до законності, дисципліни та підконтрольності, що зумовлено специфікою об'єкта адміністративного впливу та потенційними ризиками порушення прав людини. У зв'язку з цим законодавець передбачає систему внутрішнього і зовнішнього контролю за їх діяльністю, а також механізми оскарження рішень і дій адміністрації установ виконання покарань в адміністративному та судовому порядку. У сукупності це дає підстави розглядати адміністративно-правовий статус установ виконання покарань як динамічну правову конструкцію, спрямо-

вану на забезпечення балансу між інтересами держави у сфері виконання покарань і необхідністю гарантування правового захисту осіб, які відбувають кримінальні покарання.

Важливою складовою адміністративно-правового статусу установ виконання покарань є їх підпорядкованість та інтегрованість у систему органів виконавчої влади. Як підкреслюється у дослідженнях Харківської правозахисної групи, ефективність функціонування таких установ значною мірою залежить від публічно-владних рішень центральних органів виконавчої влади, рівня матеріально-технічного забезпечення та якості кадрової політики. Недостатнє фінансування та хронічні організаційні проблеми негативно впливають на здатність адміністрації забезпечувати належні умови тримання засуджених, що, своєю чергою, створює системні ризики порушення прав людини та підриває легітимність адміністративної діяльності у цій сфері [14].

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань передбачає активну взаємодію з органами прокуратури, які здійснюють нагляд за додержанням законів у місцях несвободи. Прокурор має право у будь-який час відвідувати установи виконання покарань, опитувати засуджених та перевіряти законність наказів і розпоряджень адміністрації (ст. 22 КВК України). Взаємодія також здійснюється з підрозділами Національної поліції України та органами і службами зайнятості з метою забезпечення соціального патронажу осіб, які звільняються з місць позбавлення волі [1]. Така міжвідомча співпраця забезпечує комплексний підхід до реалізації завдань кримінально-виконавчої політики держави [11, с. 32-38; 12, с. 69-73].

Особливої ваги адміністративно-правовий статус установ виконання покарань набуває в умовах надзвичайних правових режимів, зокрема під час воєнного стану. У матеріалах Харківської правозахисної групи акцентується увага на тому, що відсутність чітких і деталізованих адміністративно-правових механізмів реагування на воєнні загрози призвела до ситуацій, у яких життя та безпека засуджених і персоналу опинилися під реальною загрозою. Це свідчить про необхідність розширення змісту адміністративно-правового статусу установ виконання покарань шляхом нормативного закріплення спеціальних повноважень і обов'язків на випадок кризових ситуацій, зокрема щодо евакуації, зміни режиму функціонування та посилення міжвідомчої координації [14].

Сучасний адміністративно-правовий статус установ виконання покарань формується під значним впливом міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. Україна імплементує у національну практику положення Європейських пенітенціарних правил і Мінімальних стандартних правил поведіння з в'язнями Організації Об'єднаних Націй. Це зумовлює обов'язок адміністрації установ забезпечувати умови тримання, що ґрунтуються на повазі до людської гідності та виключають катування чи інші форми нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань також включає обов'язок виконання рішень ЄСПЛ та врахування рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поведінню або покаранню [15].

Поступова трансформація кримінально-виконавчої системи у пенітенціарну систему є визначальним напрямом реформування адміністративно-правового статусу установ виконання покарань. Така трансформація передбачає перехід від суто каральної моделі до реабілітаційної, за якої установи виконання покарань функціонують як центри духовного оновлення та соціальної адаптації особистості [6]. Удосконалення адміністративно-правового статусу цих установ спрямоване на підвищення прозорості їх діяльності, демілітаризацію системи та посилення громадського контролю. Такий напрям розвитку забезпечує досягнення балансу між інтересами безпеки суспільства та необхідністю належного захисту фундаментальних прав осіб, позбавлених волі.

Висновки. Отже, адміністративно-правовий статус установ виконання покарань є комплексним правовим явищем, що поєднує владні повноваження, організаційно-управлінські функції та підвищену відповідальність держави за дотримання прав людини. Дослідження дає підстави для висновку, що формально визначений статус цих установ потребує подальшого розвитку й уточнення з урахуванням реальних умов їх функціонування. Удосконалення адміністративно-правового регулювання у цій сфері має бути спрямоване не лише на підвищення ефективності публічного адміністрування, а й на забезпечення балансу між цілями покарання та фундаментальними правами і свободами людини.

Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань зумовлюється їх законодавчо закріпленим місцем у системі органів виконавчої влади, характером і обсягом владних повноважень, спеціальною компетенцією у сфері виконання кримінальних покарань, а також обов'язком

діяти виключно на підставі, у межах повноважень і у спосіб, передбачені законом. Адміністративно-правовий статус установ виконання покарань може бути визначений як закріплене нормами адміністративного права правове положення спеціалізованих державних установ, що реалізують публічно-владні повноваження у процесі виконання кримінальних покарань. Його зміст полягає у поєднанні адміністративної автономії з жорсткою нормативною детермінацією діяльності, що забезпечує необхідний баланс між інтересами держави, суспільства та правами засуджених.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. *Голос України*. 2003. № 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>.
2. Закон України від 23 червня 2005 р. № 2713-IV «Про Державну кримінально-виконавчу службу України». *Голос України*. 2005. № 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>.
3. Наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5. «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» (zareestr. в М-ві юстиції України 05.09.2018 за № 1010/32462). *Офіційний вісник України*. 2018. № 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>.
4. Автухов К.А., Ткачова О.В., Яковець І.С. Особливості діяльності окремих підрозділів кримінально-виконавчої системи : навч. посіб. / за ред. А.Х. Степанюка. Харків: Право, 2012. 152 с.
5. Бараш Є.Ю. Адміністративно-правові засади управління Державною кримінально-виконавчою службою України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2012. URL: <https://scholar.google.com>.
6. Боднар І.В., Майборода І.А. Основні тенденції реформування системи органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 5. URL: http://lsej.org.ua/5_2015/47.pdf.
7. Бондарева К.В. Режим як засіб впливу на осіб, які відбувають покарання за злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарання. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 4-5. С. 110-115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2017_4-5_21.
8. Кримінально-виконавче право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. А.Х. Степанюка. Харків: Право, 2006. С. 27-38. URL: <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/19/stepanyuk.pdf>.
9. Лисодєд О.В., Остапко К. С. Органи та установи виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні (1917-2004 роки). *Форум права*. 2021. № 2. С. 31-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
10. Нагорний В. Адміністративна діяльність персоналу установ виконання покарань під час воєнного стану: особливості управління та шляхи вдосконалення. *Молодий вчений*. 2022. № 7. С. 78-84. URL: <https://molodyivchenui.ua/index.php/journal/article/view/5394>.
11. Пузирний В. Управлінські рішення в установах виконання покарань. *Публічне право*. 2021. № 4 (44). С. 32-38. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/44/pdf/3.pdf>.
12. Пузирний В.Ф. Функції адміністративної діяльності в установах та органах виконання покарань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 33, т. 2. С. 69-73. URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c25eb64-86f8-4972-87ce-e8b0281b9dcb/content>.
13. Пузирьов М.С. Виконання покарання у виді позбавлення волі стосовно засуджених неповнолітніх у зарубіжних країнах. *Аналітично-порівняльне правознавство*. С. 271-275. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/48.pdf>.
14. Романов М. Установи виконання покарань під час війни. Права людини в Україні: *сайт Харківської правозахисної групи*. Опубл. 10 серпня 2022 р. URL: <https://khpg.org/1608811011>.
15. Свірець В.В. Організаційно-правове забезпечення реформування пенітенціарної системи України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2021. 210 с. URL: <https://dduvs.edu.ua/wpcontent/uploads/files/Structure/science/rada/k2/NewF/11/3/d.pdf>.
16. Стаття 11 Кримінально-виконавчого кодексу України: науково-практичний коментар. *Liga 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/КК004983>.

17. Федорук О.О. Моніторинг дотримання прав людини в пенітенціарних установах (в рамках реалізації національного превентивного механізму). 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Асоціація УМДПЛ, 2016. 178 с. URL: https://umdpl.info/wp-content/uploads/2016/04/Posibnyk_monitoring_DPtSU_v5.indd_.pdf.

Дата першого надходження рукопису до видання: 2.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації: 5.03.2026

© Жаровська Г.П., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0